

אז תבאנה
 שתיים נשים זנות אל המלך ותעמדנה לפניו: ותאמר האשה
 האחת בי אדני אני והאשה הזאת ישבת בבית אחד ואלד
 עמה בבית: והיו ביום השלישי ללדתי ותלד גם האשה
 הזאת ואנחנו יחדו אינו יודע אתנו בבית זולתי שתיים אנחנו
 בבית: וימת בין האשה הזאת לילה אשר שכבה עליו: ותקם
 בתוך הלילה ותקח את בני מאצלי ואמתך ישנה ותשכיבהו
 בחיקה ואת בנה המת השכיבה בחיקי: ואקם בבקר
 להניק את בני והנהמת ואת בוני אליי בבקר והנה לא
 היה בני אשר ילדתי: ותאמר האשה האחרת לא כי בני החי
 ובנך המת וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני החי ותדברנה
 לפני המלך: ויאמר המלך זאת אמרת והבני החי ובנך המת
 וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני החי: ויאמר
 המלך קחו לי-חרב ויבאו החרב לפני המלך: ויאמר המלך
 גזרו את-הילד החי לשנים ותנו את-החצי לאחת ואת-
 החצי לאחת: ותאמר האשה אשר-בנה החי אל-המלך כי-
 נכמרו רחמי על-בנה ותאמר בי אדני תנוליה את-הילד
 החי והמת אל-תמיתו וזאת אמרת גם-לי גם-לך לא יהיה
 גזרו: ויען המלך ויאמר תנוליה את-הילד החי והמת לא
 תמיתו היא אמו: וישמעו כל-ישראל את-המשפט אשר
 שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי-חכמת אלהים
 בקרבו לעשות משפט:

(מ"א ג טו) אָז

הָדָא הוּא דְּכְתִיב (מ"א ג טו) אָז
 תְּבִאנָה שְׁתֵּי נָשִׁים זָנוֹת. כִּימִי
 הָיוּ, רַב אָמַר רִחוּת הָיוּ, וְרַבֵּן
 אָמַרְיִן וְכַמּוֹת הָיוּ. ר' סִימוֹן בְּשֵׁם
 רִיב"ל אָמַר זָנוֹת מְקֻשָׁה הָיוּ,
 וְהוֹצִיא דִּינָן בְּלֹא עֵדִים וְהִתְרָאָה.

א א א

י רבנן אמרי יבמות היו. פי'
 שהיו זקוקות ליבום והיתה
 כלה וחמותה וסתם חמותה
 סני' לכלתה וזה היה החילוק
 שביניהם שהחמותה אמרה
 שהילד החי הוא בנה וא"כ
 כלתה היא זקוקה ליבום
 וכלתה אמרה שהילד החי
 בנה ופטורה מן היבום לפי
 שהיה קשה לרבנן על
 שאמרה למלך גזרו את הילד
 גם לי ולך לא יהיה וקשה מי
 פתי יסור הנה לדבר כן הלא
 מתחלה היתה מתקוטטת
 לאמר ליתן לה הילד אלא
 ע"כ שהיה כלה וחמותה
 וא"כ כשראתה שהמלך אמר
 להמית הילד החזיקה היא
 פסק המלך כדי שתהיה
 פטורה מן היבום וכל זמן
 שיהיה הילד קיים אצל
 חמותה יחזיקו העולם אותה
 ליבם ולא תשא אותה שום

מחמת שהיא זקוקה ליבם ע"כ הסכימה לפסק של מלך וקראן כאן יבמות
 וכירושלמי וכמדרש ש"ט איתא הלשון מפורש כלה וחמותה היה ודרי"ק.

ה

בְּקֶשׁ קִהְלַת לְמִצְוַת דְּבָרֵי
 תִּפְסֵן וְכַתּוּב יִשְׂרָאֵל דְּבָרֵי אִמָּתוֹ: דְּבָרֵי תְּכַמִּים בְּתַרְבּוּלֹת
 וּבְמִשְׁמָרוֹת נְפִלִים בְּעַלְי אֶסְפֹּת נִתְּנוּ מִרְעָה אַחֵר:
 66 י"ב - 67

5

בְּעַא שְׁלֵמָה מְלָכָא
 דְּמִתְקַרֵּי קִהְלַת בְּחֻכְמִיתָיָהּ
 לְמִיָּד דִּינִין עַל הִרְהוּרֵי לְבָא
 דְּאַנְשָׁא וּבְלֹא סְהַדִּין בְּכֹן
 אֲתֵאמֵר לֵיהּ בְּרוּחַ גְּבוּיָהּ מִן
 קֳדָם יי הָא כְּבֵר אֲפִתִּיב בְּסִפְר
 אוֹרִיתָא עַל יְדוּהֵי דְּמִשְׁה
 רַבְהוֹן דִּישְׂרָאֵל פִּתְגָמִין תְּקַנִּין
 וּמְהִימָנִין עַל מִימֵר סְהַדְיָא
 יְקוּם פִּתְגָמָא:

ה

רב ושמואל ה' חד אמר
 ג' שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה
 חסר אחד שנאמר ו תחסרהו מעט מאלהים
 בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת
 להיות כמשה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב
 ישר דברי אמת ולא קם נביא עוד בישראל
 כמשה וחד אמר בניאיים לא קם במלכים קם
 אלא מה אני מקיים בקש קהלת למצוא דברי
 חפץ בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים
 ושלא בהתראה יצתה ב"ק ואמרה לו וכתוב
 ישר דברי אמת על פי שנים עדים וגו':

ה

גמ' בקש קהלת לדון שלא בעדים והתראה
 יצתה בת קול וכתוב ישר דברי אמת.
 י"ב הכונה דלאנו חרטה משפט שלמה במעשה
 דשמי וזוהי לא היה הולך על פי הדין של מורה
 רק ע"פ אומדנה לנב ע"י מכות כ"ג ע"כ ודלמא
 אננומי קא מערמח ע"ש וע"י פשוטות הר"ש
 כלל ק"ו ומנין עוה"מ ק"ו ומוס הוכח הש"ס
 דבקש לדון שלא בעדים והמלכה יצאה ב"ק להסירו
 שלא חז מהיום והלאה מדיני הסורה ואשר מנוול
 שמה דק ע"פ שנים עדים יקום דבר וע"י ג"כ
 ערוך ערך גחמא:

[מהר"ן תיית]

שו"ת ציץ אליעזר חלק כ סימן נז

ב"כ המעורר ביקש אלטרנטיבית, בהסתמך על דעת המיעוט שבביה"ד
 "לשלוח את האשה לבדיקה במכונת אמת".

והנה לדעתי אין לזה כל מקום בהלכה, וזאת הן מכח זה שאין בכחה
 של המכונה להוכיח בבטחה, וגם כמה וכמה תקלות נגרמים לא פעם
 מסיבות שונות, כאשר גם אלה הדגים בערכאות מודים לך.

ועוד זאת, כי קבעו לנו חז"ל בפסחים ד' ב"ד ע"ב, דאחד מהשבעה דברים
 המכוסים מבני אדם הוא שאין אדם יודע מה בלבו של חברו.

ובעיקר, שגזירת התורה היא שרק על פי שנים עדים יקום דבר, וכבר
 היה הדבר לעולמים שהחכם מכל אדם רצה להמציא דיון ע"פ דברים
 שבלב לפי גודל חכמתו בטבעי בני האדם ומחשבותיהם, והניענו אותו
 מזה מן השמים, כמאמרם ז"ל: בקש קהלת דברי חפץ. בקש קהלת לדון
 דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה יצתה ב"ק ואמרה לו וכתוב
 ישר דברי אמת על פי שנים עדים וגו' (ר"ה ד' כ"א ע"ב).

ויקין שלמה והנה חלום ויבוא ירושלים ויעמד לפני ארון ברית א' ויעל עלות ויעש שלמים ויעש משחד לכל עבריו (מדרש שיר השירים א) אר"י והנה חלום עומד על כנו לפור מלויץ והוא יודע מה מלויץ חמור נהק והוא יודע על מה נהק

וכן פירשו המקרא, כולם אחווי חרב מלומדי מלחמה, שתי המעלות להיותם בקיאים בהלכה לחתוך הדין ע"פ סברות נכונות וישרות, מלומדי מלחמה מלחמת של חורה ע"פ מעשה, וכן מלינו הלכתא כשמואל דיניא והלכתא כרז נחמן דיניא משום דקרוזים למלכות ולנשיא

היו דשכתי דינא גבייהו. ובוה מדויק בתפלת שלמה אשר בקש מאת ה' ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך, ר"ל לידע ולהבין ההלכה על צוריה ואחר כך בקש להבין בין טוב לרע, היינו שיהיה בקי בטיב מעשי בני אדם לידע איזה דין מרומה ואמרו חז"ל (ראה"ש כא) בקש קהלת לדון בלא עדים ובלא התראה, וכאשר הקיץ הרגיש בעלמו כי הראה לו הקב"ה שמתמלאה שאלתו. אז תבאנה שתיים נשים זונות אל המלך ותעמדנה לפניו, והנה כאשר בא לפניו דין מרומה כזה, ומנין לאיש אלקים חסיד ישר לידע ולהבין תרמיחם כל כך עד אשר הוא בחכמתו עוד רמה אותם, וכידוע מחז"ל (ע"ז כב) (היינו דאמרי אינשי רגלי

בחברי' ידע) חבל להלדיק קשה להשיג מומת רשעים מלך הטבע כי אם בהשגחה ה"י המשפיע רוח דעת ממרום לידע רוח בני אדם וכאמרו ז"ל בכמה מקומות מנא ידע' עוד ה' ליראיו (סנהדרין מה): אשר יגלה

ה' להם סודות כאלה הרחוקים מהשגחת האנושי לפי ערך גדולתם ולדקתם, וכן חבל שלמה מלמד אשר נתן ה' חכמה בקרבו להבין מחוך דברי טענותיהם איזו היא האם של הילד עוד יותר היחה כח חכמתו גדולה כל כך לגלות את הרמאות ולהסביר לכל כי שפט משפט אמת, בזה שהבין לחקות כל טבעי בני אדם גם טבע השוטים, ובעת הזאת שנה את טעמו וגראה לכל העומדים בחולס המשפט כאיש שאיננו מבין בטיב הדין ומשפט לך,

ובזה מפורש המדרש הכ"ל כאשר הקיץ שלמה נתן ה' בו חכמה לדעת ולהבין לפור מלויץ המשל על הלפורים המלפפים והמהגים בימי הילדות והשחרות הומיה וסוררת לחיות חיי לפור דרור להסיר מעליהם עול מלכות שמים ובשמים שהו פיהם, ולהפך הבין ג"כ טבע איש המוני גם החומר עם הדומה לחמור אשר רלונו לחיות חיי נשרים כחמורים כמאה"כ אשר נשר חמורים נשרם ושלמה המלך ע"ה השכיל לרדה לסוף דעתם ולחקור מעשיהם וחבר כנגדם שני ספרי חכמה משלי וקהלת. ובספר משלי כלול נהקת אנשים בטלי חלואה

חסרי לב צוערים מצלי לחקור את העתיד, ורק למלאות תאוות וכבהמה בצקעה ילך אחרי שיחה נאה והוא בחכמתו הסביר להם ללמדם דעת וחכמה במשל ומליצה לפי רוחם, ובספר קהלת כלול לפסוק הלפריס, ר"ל כל הדעות והגיוגם של אלו אשר חכמים המה צעיניהם לחקור ולדרוש במופלא ומכוסה מהם משכלם האנושי, ומשרש לפופס והגיוגי לבס וכל שאלתם ותשובתם בלדס, וכמאה"כ ויותר שהיה קהלת חכם, בכל זאת היה מבין באנשים קלי הדעת וקטנות מוחם לדעת איך ללמדם בינה כפי הראוי לכל אחד לפי מה שהוא,

ע"ז א"כ

ל

מחלוקת הדעות ע"ד הדרכת הכלל, אם בזמן הזה, שרבו פריצים נושאי דגל ההפקרות ביד רמה, ראוי להפריד את האומה, שהכשרים נושאי דגל שם ד' לא יהי להם שום יחש עם פורקי-העול הפושעים, או שמא כח השלום הכללי מכריע את הכל, — כל עקרה של פלוגתא זו באה מפני השפלות הכללית, שעדיין לא נגמרה הטהרה לגמרי ביסוד האופי של האומה, מצד חיצוניות נפשה, והיא מטהרת והולכת. אלה הכתות יחדו הנן בזה במדרגת שתיים נשים זונות שבאו אל שלמה: הדבור „הביאו חרב" נסיון הוא מחכמת אלהים שבמלכות ישראל: אותה הראויה להדחות, היא הטוענת: „גזורו", ובהתמרמה מבלטת היא את אמתת הטינא שבלב שהיא חשה בעצמה, שכל ענינה הוא רק „גם לי גם לך לא יהיה, — גזורו!" והאם הרחמניה, אם האמת, אומרת: „תנו לה את הילוד החי, והמת אל תמיתוהו", ורוה"ק צווחת: „תנו לה את הילוד החי, היא אמו!" אין קץ לרעות הגשמיות והרוחניות של התפרדות האומה לחלקים, אע"פ שפרוד גמור כהעולה על לב המנתחים באכזריות אי-אפשר הוא והיה לא יהיה, זאת היא ממש מחשבה של עבודה זרה כללית, שהננו בטוחים עליה שלא תתקיים, „אשר אתם אומרים: היה נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן, חי אני נאם ד' אלהים אם לא ביד חזקה ובורע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם!", וככל מחשבה של ע"ז היא מחריבה ומדאיבה — אפילו כשלא באה ולא תבא לידי מעשה. יסוד צדקת הצדיקים בכל דור ודור נתמך הוא גם ע"י הרשעים, שעם כל רשעתם כ"ז שהם דבוקים בחפץ לבם לכללות האומה, עליהם נאמר, „ועמך כולם צדיקים", וחיצוניות הרשעות שלהם מועילה היא לאמץ כחם של צדיקים „כדורדיא לחמרא", והפרוד המדומה חותר הוא תחת יסוד הקדושה כולה, כמעשה עמלק שונב את הנחשלים, פליטי העגן, „שלח ידיו בשלומיו, חלל בריתו".